

народного хозяйства, которое влияет на построение управленческого учета. Эти особенности касаются многих аспектов, в частности, относительно менеджмента, экономики, технологии, организации деятельности и пр. [2, с. 134].

Отмеченные особенности деятельности сельскохозяйственных предприятий влияют на процесс принятия управленческого решения. Одновременно следует признать, что ряд моментов определяют построение непосредственно учета. Наиболее существенными среди них можно назвать следующие [2, с. 133]:

1. использование в производственном процессе биологических активов;
2. наличие отчетности о себестоимости валовой и товарной продукции;
3. наличие большого количества статей расходов, которые считаются прямыми;
4. неравномерность проведения расходов на протяжении производственного периода;
5. наличие особенной группы расходов, которые можно отнести к условно-переменным.

Поэтому можем сказать, что изучение практики ведения учета в отраслях народного хозяйства свидетельствует, что только в сельскохозяйственных предприятиях могут быть обобщены данные об уровне расходов на производство конкретных видов продукции. И поэтому Государственный комитет статистики добился того, что согласно с изданным им приказом, все предприятия, которые производят сельскохозяйственную продукцию, независимо от их формы собственности должны подавать отчет за формой № 50-с.-х. где приводятся данные об объеме производства и уровне расходов на произведенную и товарную продукцию [2, с. 133].

Наличие этой отчетности приводит к необходимости соблюдения единой методики формирования расходов по видам продукции и статьям, что позволяет унифицировать систему показателей относительно последствий производственной деятельности, а это уже свидетельствует о невозможности и нецелесообразности разработки собственной системы управленческого учета в каждом конкретном предприятии.

Существенным тормозом распространения управленческого учета в стране остается проблематика отсутствия четкого определения перечня составляющих этому учету и одной из первоочередных проблем внедрения управленческого учета в Украине прежде всего является отсутствие методических рекомендаций, которые были бы рабочим пособием на предприятиях при разработке внутренних инструкций.

Следовательно, для последующего совершенствования управленческого учета на сельскохозяйственных предприятиях необходимо решить следующие проблемы:

Без управленческого учета трудно представить деятельность современного предприятия. Живая заинтересованность в снижении расходов и росте доходов создает предпосылки внедрения управленческого учета на тех предприятиях, которые только рассуждают о совершенствовании своей системы управления расходами. Важно в совершенстве изучить накопленный практический опыт компаний, которые уже используют определенное время управленческий учет, с целью легкого внедрения и эффективного функционирования этой управленческой технологии на собственном предприятии.

Для помощи сельскохозяйственным предприятиям в расширении использования управленческого учета нужно создать группу специалистов для подготовки проекта Методических рекомендаций.

В Методических рекомендациях по управленческому учету в сельском хозяйстве учитывать анализ не включенных в себестоимость продукции расходов.

Источники и литература

1. Білоусова І. «Проблеми впровадження управлінського обліку на підприємствах» / І. Білоусова // Бухгалтерський облік і аудит. – 2005р. – №5. – С. 30 – 35.
2. Моссааковський В.Б. «Управлінський облік та його особливості у сільському господарстві » / В.Б. Моссааковський // Облік і фінанси АПК. – 2006р. – №1. – С. 129 – 138.
3. Ордіховська Н.Д. «Методичні та теоретичні основи, проблеми становлення управлінського обліку в Україні» /Н.Д. Ордіховська // Формування ринкових відносин в Україні. – 2003р. – №9. – С. 70 – 72.

Єжов С.О.

УДК 657

АНАЛІЗ СТАНУ І ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

У загальних межах ринкової трансформації мале підприємництво справедливо посідає одне з чільних місць у формуванні власне механізму саморозвитку ринку. Адже в сучасних умовах дестабілізації економіки, рецесії, обмеження фінансових ресурсів насамперед суб'єкти підприємництва, які не потребують великих стартових капіталів, спроможні за певної підтримки найшвидше та найефективніше розв'язати головні проблеми, стимулювати підйом і розвиток державної економіки.

Досвід промислово розвинутих країн, таких, як США, Італія, Японія, Великобританія, Німеччина, Франція, економіці яких належить значне, а за низкою показників і провідне місце в світі, ілюструє важливу роль малого та середнього бізнесу. На долю якого в цих країнах припадає до 90 – 95% усіх підприємств, 50-60% виробництва валового національного продукту, він виступає роботодавцем для більш ніж 50%

працездатного населення. У зв'язку з цим, ефективність національної економіки значною мірою залежить від ефективності функціонування її підприємницького сектора.

У першій половині 90-х років спостерігається чітка тенденція до зростання чистих податків у ВВП. Так, у 1992р. цей показник склав 1% ВВП; у 1993р. – 7.6%; у 1994р. – 15.2%; у 1995р. – вже 22.7%, що ілюструє суттєву деформацію джерел прибуткової частини бюджету, який все більше формується за рахунок сфери обігу. Тим самим даючи можливість для розвитку малого підприємництва. Водночас, другу половину 90-х років певною мірою можна вважати й більш якісним етапом становлення, власне, сектора малого бізнесу. Він характеризується, насамперед, розширенням діяльності міжнародних фондів, грошовою реформою, конституційним закріпленням державою свободи підприємництва та приватної власності [1, с.38].

Фактична кількість працюючих на малих підприємствах України до початку 1996 р. становила в середньому 11 осіб на одному підприємстві (у промисловості – 17; у будівництві – 20; у науці і науково-технічному обслуговуванні – 10; у транспорті – 14; у побутовому обслуговуванні – 11; у торгівлі – 8) [2, с. 82].

Відповідно до обсягів діяльності підприємства й кількості працюючих на ньому працівників (незалежно від форм власності) воно могло бути віднесено до категорії малих підприємств. Українське законодавство до малих підприємств відносить підприємства з кількістю зайнятих від 15 до 200 осіб, залежно від галузі або виду діяльності. Так, у промисловості та будівництві малими вважаються підприємства, на яких працює до 200 осіб, в інших галузях виробничої сфери-до 50 осіб, у науці та науковому обслуговуванні –до 100 осіб, у галузях невиробничої сфери - до 25 осіб, а в роздрібній торгівлі – до 15 осіб. Аналіз фактичної середньоспискової чисельності працюючих на одному малому підприємстві засвідчує, що їх значно менше. Так, на початок 2000р. в середньому по Україні на одному малому підприємстві працювало 9 осіб (табл.1) [3, с.26].

Таблиця 1. Середньоспискова чисельність працюючих на одному малому підприємстві в Україні у 1991-1996, 1999рр.

	Кількість працюючих за законом, осіб	Фактична середньоспискова чисельність працюючих на одному малому підприємстві, осіб					
		1991р.	1992р.	1994р.	1995р.	1996р.	1999р.
Україна	-	33	18	12	11	11	9
у т.ч. промисловість	до 200	34	24	18	17	15	10
Будівництво	до 200	39	26	21	20	19	11
Наука і наукове обслуговування	до 100	47	17	10	10	9	7
Транспорт	до 50	21	15	13	14	13	12
Побутове обслуговування населення (виробничі види)	до 25	23	16	17	11	11	10
Роздрібна торгівля	до 15	13	11	7	8	8	7

Дані критерії, при практичному їхньому застосуванні, виявилися незручними. І організації, працюючі на ринку в той час, використовували власні критерії, що, у свою чергу, спричинило змушені зміни в законодавстві.

Указом Президента України „Про державну підтримку малого підприємництва” №456/98 від 12.05.1998р. були введені нові критерії, що передбачають виділення мікропідприємств, в яких середньо облікова чисельність працюючих за звітний період до 10 осіб включно і обсяг виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за рік не перевищує 500 тис. грн., а також малих підприємств із персоналом до 50 осіб і річним вибором до 1 млн. грн. [4].

Указом Президента України “Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб’єктів малого підприємництва” № 746/99 від 28.06.99р. встановлено, що спрощена система оподаткування, обліку та звітності запроваджується для таких суб’єктів малого підприємництва:

- фізичних осіб, які здійснюють підприємницьку діяльність без створення юридичної особи і у трудових відносинах з якими, включаючи членів їх сімей, протягом року перебуває не більше 10 осіб та обсяг виручки яких від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за рік не перевищує 500 тис. гривень;
- юридичних осіб - суб’єктів підприємницької діяльності будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, в яких за рік середньо облікова чисельність працюючих не перевищує 50 осіб і обсяг виручки яких від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за рік не перевищує 1 млн. гривень [5].

У дійсний час малі підприємства – юридичні особи-суб’єкти підприємницької діяльності будь-якої організаційно-правової форми господарювання, в яких середньо облікова кількість працюючих за звітний період не перевищує п’ятидесяти осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) за цей же період не перевищує суми, еквівалентної п’ятисотам тисячам євро за середньорічним курсом Національного банку України щодо гривні (Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436–IV зі змінами та доповненнями).

Одним із основних показників, що характеризують процес становлення малого підприємництва, є динаміка зміни кількості діючих суб’єктів малого підприємництва. В розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення в Україні за останні десять років кількість малих підприємств збільшилась на 43 одиниці і склала 70 підприємств (рис.1).

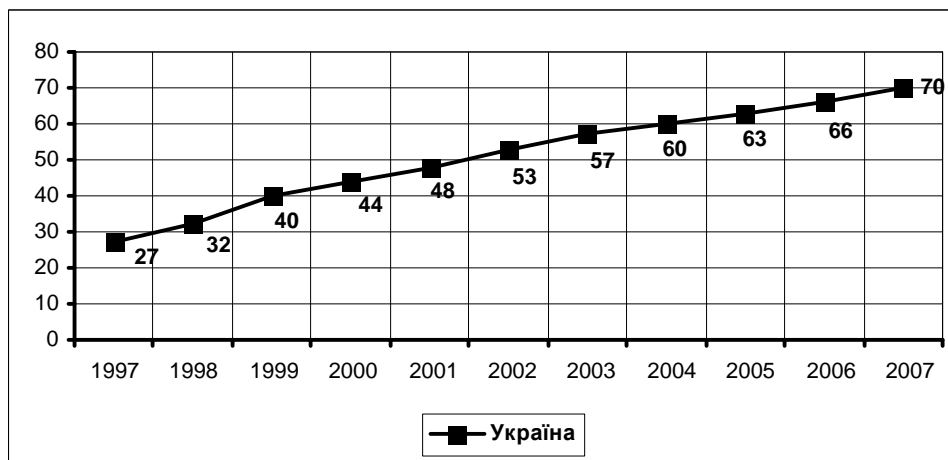

Рис. 1. Динаміка кількості підприємств малого бізнесу (у розрахунку на 10 тис. наявного населення)

Динаміка створення малих підприємств свідчить про поступальний, хоч і дуже повільний розвиток сектора малого бізнесу в Україні. Загальна кількість працюючих у ньому на початок 2007 р. становила 1,746 млн. осіб, або 19 % від загальної кількості зайнятого населення України [6, с. 277].

У цілому рівень розвитку малого підприємництва в Україні, якщо оцінювати його за загальноприйнятими в розвинутих країнах показниками, дійсно недостатній (табл. 2) [3, с.34].

Так, на 1000 українців в середньому припадає лише 6 малих підприємств, тоді як в країнах-членах ЄС – не менше 30. Найбільша в Україні щільність розповсюдження малого підприємництва в Києві – 11,3, але це в 3 рази нижче, ніж у Німеччині та Франції, у 6 разів – ніж в Італії. Отже, рівень підприємницької ініціативи в Україні ще дуже низький і потребує суттєвої підтримки, і якщо її не надавати, то навіть від найближчої до нас Бельгії (щільність 20 малих підприємств) безнадійно відстаємо [7, с. 18].

Таблиця 2. Стан розвитку малого та середнього підприємництва в окремих країнах

Країна	Кількість МСП, тис.	Кількість МСП на 1000 ос. населення	Зайнято у МСП, млн.ос.	Частка МСП у загальній кількості зайнятих, %	Частка МСП, %
Великобританія	2630	46	13,6	49	50-53
Німеччина	2290	37	18,5	46	50-54
Італія	3920	68	16,8	73	57-60
Франція	1980	35	15,2	54	55-62
США	19300	74,2	70,2	54	50-52
Японія	6450	49,6	39,5	78	52-55
Російська Федерація	836,2	5,65	8,1	9,6	10-11
Україна*	233,6	4,8	1,8	9	10-11

*Розраховано за даними Держкомстату України станом на 01.01.2002р.

Слід відмітити, що за останні роки кількість малих підприємств зростає, але такі показники, як кількість зайнятих, середньо облікова чисельність працюючих, доля малого підприємництва у ВВП мають, на жаль, негативні тенденції (табл.3).

Динаміка розвитку малого підприємництва в Україні свідчить про те, що за останні 6 років зберігається тенденція збільшення кількісних показників у секторі малого підприємництва. Але водночас, з 1997 р., зменшується приріст кількості малих підприємств. Це свідчить про те, що підприємці не зацікавлені у відкритті власного бізнесу у формі малого підприємства, що зумовлено надмірним податковим тиском, тиском контролюючих органів, складною процедурою відкриття власного бізнесу, заплутаною податковою й звітною системою.

Розвиток малого підприємництва в Україні характеризується деякими диспропорціями у відношенні розміщення суб'єктів малого підприємництва. Провівши аналіз офіційної статистики можна зробити висновок, що основне зосередження малого підприємництва приходить на сімох регіонів країни: м. Київ, Донецький, Дніпропетровський, Харківський, Львівський, Одеський регіони й АР Крим.

Також слід зазначити, що тенденції зменшення питомої ваги діючих малих підприємств спостерігається у виробничому секторі економіки. Зокрема, понад половини, від загальної кількості, малих підприємств функціонують у невиробничій сфері. У період з 1992р. по 1997р. цей показник зріс майже вдвічі (з 27,5% у 1992р. до 51,4% у 1997р.), але одночасно у промисловості показник знизився (з 20,8% у 1992р. до 14,0% у 1997р.); у сільському господарстві (з 1,81% у 1992р. до 0,9% у 1997р.); у будівництві (з 18,44% у 1992р. до 10,4% у 1997р.); у охороні здоров'я та соціальної допомоги (з 2,99% у 1992р. до 1,1% у 1997р.); у освіті (з 1,92% у 1992р. до 0,8% у 1997р.).

Таблиця 3. Динаміка основних показників розвитку малих підприємств в Україні за період 1997 - 2006рр.

Показники	Роки									
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Кількість малих підприємств, од.	136238	173404	197121	217930	233607	253791	272741	283398	295109	307398
Темпи змін до попереднього року, %	141,5	127,2	113,7	110,6	107,2	108,6	107,5	103,9	104,1	104,2
Кількість зайнятих, тис. ос.	1395,5	1559,9	1677,5	1709,8	1807,6	1918,5	2034,2	1928,0	1834,2	1746,0
Темпи змін до попереднього року, %	118,4	111,8	107,5	101,9	105,7	106,1	106,0	94,8	95,1	95,2
Середньооблікова чисельність працюючих на 1 мале підприємство, ос.	10	9	9	8	8	8	7	7	6	6
Внесок малого бізнесу у ВВП України, %	–	8,0	12,0	6,9	7,3	7,3	8,2	9,4	19,5	15,3

На сьогоднішній день спостерігається поступове зменшення питомої ваги торговельних підприємств (з 51,4% у 1997р. до 33,5% у 2006р.), але практично залишається незмінною галузева структура малого підприємництва (табл. 4) [8].

Таблиця 4. Кількість малих підприємств України за напрямками галузевої діяльності від 1997–2006 рр. од./%

Галузеве спрямування	Роки									
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Сільське господарство	<u>1264</u> 0,9	<u>3456</u> 1,99	<u>4587</u> 2,3	<u>7839</u> 3,6	<u>10157</u> 4,3	<u>11649</u> 4,6	<u>13439</u> 4,9	<u>14653</u> 5,2	<u>15146</u> 5,1	<u>15529</u> 5,1
Промисловість	<u>19126</u> 14,0	<u>23456</u> 13,5	<u>27103</u> 13,7	<u>34497</u> 15,83	<u>37652</u> 16,1	<u>40795</u> 16,1	<u>43303</u> 15,9	<u>44118</u> 15,6	<u>44835</u> 15	<u>44295</u> 14,4
Будівництво	<u>14234</u> 10,44	<u>17293</u> 9,97	<u>19258</u> 9,77	<u>18323</u> 8,4	<u>19882</u> 8,5	<u>21576</u> 8,5	<u>23890</u> 8,8	<u>26360</u> 9,3	<u>28721</u> 9,7	<u>31369</u> 10,2
Оптова та роздрібна торгівля	<u>69990</u> 51,4	<u>87202</u> 50,2	<u>97876</u> 49,6	<u>101113</u> 46,4	<u>100248</u> 42,9	<u>102067</u> 40,2	<u>104070</u> 38,2	<u>102015</u> 36	<u>101379</u> 34	<u>103006</u> 33,5
Транспорт і зв'язок	<u>2662</u> 1,95	<u>3274</u> 1,88	<u>4056</u> 2,0	<u>8483</u> 3,9	<u>9887</u> 4,2	<u>11423</u> 4,5	<u>12770</u> 4,7	<u>13584</u> 4,8	<u>14296</u> 4,8	<u>15159</u> 4,9
Операції нерухомістю, здавання у найм	<u>17557</u> 12,9	<u>17140</u> 9,9	<u>20827</u> 10,6	<u>26371</u> 12,1	<u>32031</u> 13,7	<u>39667</u> 15,6	<u>46948</u> 17,2	<u>52766</u> 18,6	<u>59422</u> 20,1	<u>66783</u> 21,7
Освіта	<u>1125</u> 0,8	<u>1182</u> 0,7	<u>1439</u> 0,7	<u>1672</u> 0,8	<u>1876</u> 0,8	<u>2132</u> 0,8	<u>2305</u> 0,8	<u>2390</u> 0,8	<u>2516</u> 0,9	<u>1958</u> 0,6
Охорона здоров'я та соціальна допомога	<u>1511</u> 1,1	<u>1591</u> 0,9	<u>1859</u> 0,9	<u>2042</u> 0,9	<u>2395</u> 1,0	<u>2793</u> 1,1	<u>3087</u> 1,1	<u>3513</u> 1,2	<u>3812</u> 1,3	<u>4012</u> 1,3
Колективні громадські та особисті послуги	<u>4568</u> 3,3	<u>6495</u> 3,7	<u>7209</u> 3,7	<u>7467</u> 3,4	<u>8456</u> 3,6	<u>9547</u> 3,8	<u>9926</u> 3,6	<u>10273</u> 3,6	<u>10568</u> 3,6	<u>10213</u> 3,3
Готелі та ресторани	<u>4201</u> 3,1	<u>5959</u> 3,4	<u>6655</u> 3,1	<u>7538</u> 3,2	<u>7939</u> 3,4	<u>8711</u> 3,4	<u>9286</u> 3,4	<u>9604</u> 3,4	<u>9734</u> 3,2	<u>10115</u> 3,2
Усього	<u>136238</u>	<u>173404</u>	<u>197127</u>	<u>217930</u>	<u>233607</u>	<u>253791</u>	<u>272741</u>	<u>283398</u>	<u>295109</u>	<u>307398</u>
У % до кількості	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Аналіз стану і тенденцій розвитку малого підприємництва свідчить про те, що протягом 1992-2006рр. відбулось значне зрушення у розвитку малого підприємництва, але, разом із тим, спостерігаються й негативні сторони, такі як:

- сферою діяльності малих підприємств залишаються невиробничі галузі, в яких, як в попередні роки, зосереджено більше двох третин малих підприємств;
- кількість збиткових підприємств зменшилась, але сума їх збитків зросла;
- загальна кількість функціонуючих малих підприємств, у порівнянні з попередніми роками, зросла, тоді як частка тих, що мали обсяги реалізації, зменшилась;
- проблема кредитування для малих підприємств, їх доступу до фінансових ресурсів;
- висока підвладність впливу ринкової кон'юнктури;
- нестабільність доходів і, як наслідок, швидке банкрутство;
- відносно обмежені ресурси та потужності (капітал, людські ресурси і т. інші);
- в силу своєї масштабності - локальність ресурсів і збутових ринків і т.п.

До негативної сторони також слід віднести одну з головних проблем розвитку малого підприємства - те, що державна політика щодо спрощення організаційно-економічних умов взаємодії державних і

підприємницьких структур не знаходить підтримки з боку урядовців місцевого підпорядкування, які намагаються управляти в односторонньому порядку на принципах адміністративного тиску, що, в свою чергу, породжує корупцію, хабарництво, організовану злочинність у сфері підприємництва, тіньову економічну діяльність.

Також варто врахувати певну відносність наявних даних про мале підприємництво. Статистичні підрахунки не беруть до уваги тіньовий сектор, у якому, на думку багатьох спеціалістів різного рівня, в Україні функціонує до 60% малих підприємств.

У цілому, розвиток малого підприємництва можна назвати несприятливим, про що свідчить зниження темпів зростання кількості суб'єктів малого підприємництва та чисельності зайнятих у цьому секторі національної економіки, але аналіз соціально-економічного становища на Україні доводить, що відродження і розвиток малого підприємництва на Україні вкрай необхідні.

Джерела та література

1. Розвиток малого підприємства в Україні: Наук.вид.-К.:МАУП,2004.-3-тє вид., стереотип. –128с.: іл.-Бібліогр.:с.118-122.
2. Шехова М. Малое предпринимательство и региональное развитие // Регіональна економіка. – 2002. – № 3. – С. 86–96.
3. Варналій З.С. Мале підприємництво: основи теорії і практики/ Варналій З.С. – 4-те вид., стер.-К.: Т-во „Знання”, КОО, 2008.-302с.
4. Указ Президента України „Про державну підтримку малого підприємництва” від 12 травня 1998 р. № 456/98.
5. Указ Президента України „Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва” № 746/99 від 28.06.99.
6. Варналій З.С. Мале підприємництво: основи теорії і практики/ Варналій З.С. – К.: Знання, 2001. – 277 с.
7. Чевганова В.Я., Брижань І.А. Актуальні питання розвитку малих підприємств України // Регіональні перспективи.– 2001.– № 5–6. – С. 18–19.
8. Статистичний щорічник України 2006 рік / Під ред. О.Г. Осауленко. – К.: Держкомстат України, 2007. – 618 с.

Ковальова Г.І.

УДК 657

ЗАЛЕЖНІСТЬ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ЯЛОВИЧИННИ ВІД СОБІВАРТОСТІ КОРМІВ

Постановка проблеми. Економічна ефективність виробництва м'яса великої рогатої худоби характеризується системою показників, наважливішими з яких є: середньодобовий приріст живої маси, витрата кормів на 1 ц приросту, трудомісткість виробництва продукції, собівартість 1 ц приросту живої маси, прибуток від реалізації продукції, рівень рентабельності.

Мета статті. Вивчити використання кормових ресурсів та їх вплив на ефективність виробництва продукції скотарства.

Аналіз останніх публікацій. Це питання розглядало багато авторів, серед яких Сокол А.И.[1], Чуйко Н.В. [2], Шуст П. [6] та інші, які не в певній мірі вивчили взаємозалежність ефективності виробництва продукції тваринництва від кормів.

Викладення основного матеріалу. Ефективність виробництва – це узагальнююча економічна категорія, якісна характеристика якої відображається у високій результативності використання живої та уречевленої в засобах виробництва праці. Ефективність виробництва характеризує його результативність. До основних показників економічної ефективності галузі тваринництва, відноситься собівартість продукції. Зміна її - зниження або підвищення - свідчить о здешевленні або дорожчанні одиниці продукції, що позначається на збільшенні або зменшенні чистого доходу. Собівартістю прийнято називати всі витрати на одиницю продукції. Однією з проблем підвищення ефективності галузі є зниження собівартості. Щоб понизити її, необхідно знати її складові частини. Тоді для кожного виду витрат, що становлять собівартість, можна розробити конкретні заходи щодо оптимізації їх величини.

При комплексному дослідженні встановлено, що підвищення продуктивності тварин в основному зумовлено трьома чинниками: від кормових ресурсів – на 59 %, від генетичного потенціалу – на 24 %, від технології утримання – на 17 % [1].

В Україні для годівлі великої рогатої худоби використовують зерно фуражних і продовольчих культур у подрібненому вигляді та у формі комбикормів (концентровані корми); сіно, солону, сінаж (грубі корми); силос, кормові коренеплоди, жом (соковиті корми) та інші корми, включаючи зелену масу сіяних і природних кормових культур, білково-мінерально-вітамінні домішки промислового виробництва тощо [5].

Велику роль в забезпеченості кормовими ресурсами великої рогатої худоби відіграють сінокоси та пасовища, які в структурі сільськогосподарських угідь південного регіону займають нажалі невелику частку (15,2%).

Утримання корів у весняно-літній період на луках і культурних пасовищах найбільш раціональне в технології виробництва молока та м'яса великої рогатої худоби. На високопродуктивних пасовищах від корів отримують по 15 л молока і більше без додаткової підгодівлі, тому що зелений корм є еталоном збалансованого корму, де на 1 корм. од припадає 115 г перетравного протеїну, 9,6 г кальцію, 4 г фосфору та